

vilja, tað mugu menn finna seg í. Men fyrri alt dyrt og tað, ið heilagt er, siga teir, má hin minni maðurin haldast úti frá teirri avgerandi og hægsti hondini, ið eitur *politikkur* — og sambandsmenninir arbeiða trúliga sum fyrri livinum. Men skulu teir eisini fáa nógv úr at gera!

Javnaðarfærið er ikki evnaleyst. Hyggjið, sambandsins hermenn, hyggjið kring tykkum og siggið vøksturin í grannalondunum og um allan heim, og har hava javnaðarmenninir betur politiskar telvarar til mótsøðumenn enn tykkum. ið eins og tit hava til aðaluppgávu at koma og sløkja javnaðarmanna krav til rættvís fyri «kretis» sum «pleti» — men teir tapa! Duga tit at lesa lagnu tykkara? Vit hugsa tað — ein nervosur skjálvi er í málinum — hann veksur, og tekur væl til í stórum! Ræðslugryllurnar koma ikki at bata í longdini!

Monopolgrýlan.

Føroyingar eru við góðari grund ræddir fyri monopol, væl at merkja fyrri tí monopol, harra Effersee, landstingsmaður, verjir.

Fyrr var einstakur maður, t. d. Gabeli, givið einarett til allan handil í Føroyum. Hann skuldi so fyrri henda einarett og veldið rinda eitt víst ásett gjald — og kenna flestir Gabels tíð. Hon stendur myrk og tung — eitt trælband og ein trælatoke lá tá yvir landinum. Sum tá ið Gabel ráddi í Føroyum verður tikið til um okkurt myrkt og ringt. Gabel og tíð hansaraugu Føroyingin at merginum og lamdi hann.

Hvussu er nú í Føroyum? Gabels stórmonopol er bytt út í smámonopol. Suffa Føroyingar nú í dag ikki eins tungliga undir hesum smámonopolum og teir gjordu á døgum Gabels? Hesir smámonopolnevarnir eru nú samlaðir í ein veldugari ein Gabels — Simons. Tungur fellur hann, harður og hjartalaysur. Hvør einasta »Dimmalætting» er full við boðum um, at nú skal hesin og tá skal hasin fara, rekast og jakstrast frá hús og heimi, frá øllum snum. Simons — Simons og aftur Simons stendur undir. Harra Effersee verjir hettar monopol! Harra Effersee og sambandið verja Gabels monopol í útsýking, ið er ein góðan man harðari enn hitt gamla. Harra Effersee, sambandsins formaður og umboðsmaður, vardi so hart Grønlandsmonopolið og trældóm, at hann gjordist óvinur Dana, segði teim upp »Huldskað og Troskabe», sum tað eitur á Dansum. Men seinri gekk hann kanossagongd, fekk fyrirgeving, varð tikið aftur til náði av Dønem.

Allir Føroyingar — javnaðarmenn feroysku harðast — krevja Grønlandsmonopolið tikið av døgum, allir uttan sambandsins oddamaður. Hann verjir tað við lívi og sál, eins og hann verjir hitt til einstaklingar bytta Gabelsmonopolið nú á døgum.

Javnaðarmenn krevja fólk ið tryggja móti hesum vannlukkuliga hørðu gabelsku smámonopolum.

Javnaðarmenn siga, at samfelagið ikki tigandi kann hyggja at og vera áskoðari til hetta ræðuliga trældóms haft, ið fjöldin, Føroya fólk, rubbast at beini í.

Javnaðarmenn krevja samfelagsins umsjón við og ænsan eftir, at einstaklingurin so væl sum heildin kann seia seg tryggan og ómissfordeildan.

Javnaðarmenn krevja, at fólk ið, hin stóra fjöldin, skal loystast og frigerast og verða við og medavgerandi í øllum samfelagsins viðurskiptum, ikki minst teim, ið dagsdagliga nerva at einum eins og handilslívi.

Men sambandsins oddamann verja skilið, ið nú er, hvar einstaklingurin skal vera hin erandi og at kalla einaráðandi, meðan hin stóri hópurin, fólkaflokkurin, skal verandi verða hitt blindi reidskapið.

Ognargýrlan.

Sambandsmenn blása í lóður: javnaðarmenn vilja avtaka ognarrættin, ið nú er ókrónkiligur og væl vardur í grundlógini.

Hvor eigur? Hvussu er nú av sonnum hesin av landstingsmanninum prisaði ókrónkiligi ognarrættur? Svárið er tungt og svárt fyrri teir, ið nú stýra — eingin eigir! Alt er úti á floti, burtur heft og sett hjá høgum sum lágum, »monopoliserað» og kleppað til útlandsar peningahár, ið ikki eira og spara við flensandi tonnum snum.

Hin stóra fjöldin, fólk ið, veit einki av, hvat tað hevur at týða og siga at kenna hina fríu og óheftu ognarkensluna at brenna sær flogandi í sál og hjarta — fjöldin er í djúpastu merking ognarleys, og tað er fjöldin, ið merkir landið. Er hon á húsagangi, ognarleys og heimleys, hjálpar og dugur lítið allur ognarrættur, »pro forma», og um bert onkur er fríur og tryggur.

Hin minni menti byrjar lívið í vón um at slíta haftið og tjóðrið og gerast fríur ognarmaður. Eydnast tað honum, er hann gráur og avtíkin, áðrenn tað hendir — men teim fægstu eydnast. Annaðhvørt megu tey smoyggja skuldarbond sín og høft yvir á bornini — ella uppliva hina tyngstu stundina: at vera ríkin frá hús og heimi, frá tí dýrasta og kærasta, ið er líkasum vorðið ein partur av einum sjálvum. — Ein maður hevur t. d. slitið og sveitt tað fyrri at dyrka sær eina tróð undan — so hendir óhappið ella trongast lívskorini á einhvønn hátt, og maðurin má finna seg í, at teigarin, ið hava givið honum tær reinastu gleðistundirnar, megu rúka, ganga á aðrar hendur, kanska teirra, ið aldri rora haka — falla frá dugnaðum til ódugnað og órokju-kleppar til at farnast burtur í mosa — hvussu nógv dømi eru ikki um, at so er!

Hin »ókrónkiligi» ognarrætturin endar við sakforaranna hjartalaysa knýtta neva: rinda ella út á geilar! Hettar er hin av harra landstingsmanni og lögtingsmanni, Føroya álitis-manni loyprisæði ognarrættur!

Javnaðarmenn áanna og undirstríka ognarrættisins kendu sum halga. Og tá ið teir gera tað, vilja teir, ið hava sum aðaluppgávu og lóg at fremja og livja allan góðan og nútíðuligan vøkstur, av øllum alvi og evnum fremja og livja hesa kendu á rættvís grund og ikki við »appelli» og heitan á ránsdjórsins lægsta »instinkt», sum samfelagsskipanin nú ger. Teir vilja einki bert livja og fremja hesa kendu fyrri onkran her og har, men gera teirra besta fyrri, at hon kann ognast øllum, eisini tí núverandi ognarleysa, »proletarinum». Tí krevja javnaðarmenn, at samfelagið skal hava hitt avgerandi orðið at siga við at hava umsjónarrættin yvir øllum ognum og standa eins og enn betur tryggandi fyrri einstaklingin og

staturin nú er fyrri kongsbóndurnar. Mannsins neyðurvulga breyð og kærasta skal ikki kunna takast frá honum *sum nú*. Annað er, at hitt almenna staturin, lögtingið ella hvat tað nú er ella verður, »diskonerar» og skipar soleiðis yvir tí, ið samfelagið so við og við fær til óðals, at ikki tveitist og dungast bert á einar ella nakrar hendur, men deilist í lutir, ið svara til menniskjaliga rættvís krav fyrri at liva eitt hampa liv og trygt liv. Samfelagsins virði og lukka stendur ikki í, at bert einstaklingurin folir og kennir eydnuna, men í hvussu heildin livur og mennist, andaliga sum líkamliga.

Javnaðarmenn vilja tryggja tað, ið av sonnum hevur rætt til og er vert at liva, verið tað sær andaligt ella fíggarligt. Men vilja teir tí eisini av øllum alvi forða fyrri teim villu mórðgrygu »spekulationum» í framleiðslu-evnum, »produktionsmidlunum», ið á einstaklings hendum ofta beinleiðis bindast og gerast ófruktandi samfelaginum til óbótaligan skaða. Nevnt kann í hesum víðfangi jórðspekulationin í stórum muni í útheiminum, men kortini í ikki so lítum eisini her heima. Menn vóru t. d. vitni til, hvussu ein peningasterkur maður í reimum jórð- og moldhungri í eystan og vestan keypti jórð — og kanska mest frá tilkum, ið sum omanfyrri nevnt vóru noyðd at selja, yvirbjóðaði teir, ið av sonnum trongdi til jórð, og sum kundu fingið nógv burtur úr henni. Og sum »grasialur» og eykalen fyrri trúliga at hava útint kapitalistandans pincip legði Effersee ryggstúð, vinstra ministerið, hesum manni ella mennis soni 8 merkur í kongs, meðan tað samtiðar bytti 5 merkur sundur í trý, haldandi »paroluna»: hann, ið hevur, skal fáa enn og meir, meðan hann, ið einki hevur, skal noyðast við at tryggja lívið, tá freagast er, annars doyggja. Handlingin talar betur enn orð!

Javnaðarmenn vilja ikki uppløysa, týna og syndra virðinar, men samla, vara og verja og tryggja fyrri einstaklinginum sum fyrri heildini, men á sunnum og í veru eydnugevandi botni.

Klassabardaga-grýlan.

»Vari tykkum arbeidarar og fiskarar fyrri javnaðarmonnum, tí teir vilja klassabardaga og forá klandur og ólúku inn í samfelagið», siga sambandsins vápnasveinar.

Eitt orðtak er, sum sigur: tungt er at hoyra lús hosta, men tyngri er at hoyra loppu goggja — og so er við sambandsins talu um klassabardagan; tað sum við allari orku síni verjir kapitalistandans stýrslag, hvors eyðkenni til allar tíðir hevur verið og er at forá hin heiskasta klassapolitikk við herforinum: »Upp og fram við tí morðgrygista og frekasta ágangumanni, gevið honum sær — og framhjárætt at súpa rómán. Tí arbeidari og fiskimaður skal vera lýðugt, tigandi og blint reidskap í hondum hansara!»

Javnaðarmenn vilja í hernað móti kapitalistandans herviliga klandurs- og klassapolitikki. Teir vilja forá lúka rætt og mannarviði til »kretis» sum »pleti». Teir vilja burturfggia allan mannarnum. Teir vilja ikki sum núverandi stýrslag byta menniskjuni sundur í tvinnar bólkur og fleiri:

1. bólkur:

lítill, minni, minstur, lágur, lægri, lægstur, ringur, verri, verstur.

2. bólkurin:

stórur, størri, størstur, høgur, hægri, hægstur, góður, betur, bestur

o. s. fr.

Tílik stig — og klassasetan forir við há klassabardaga við sær — og við bardaganum fylgir hatur, illvilji og klandur. Harra Effersee hevur allar dagar sínar vart henda bardaga og lagt afturat stríðsloganum. Men er landstingsmaðurin nú farin at ræðast sitt egna og starvsbróðra verk, og vil hann fríð og semju menniskjanna millum, eru eingi ráðini hjá honum, uttan at kvitta við klassastríðslíðið og fylkjast við javnaðarmonnum, ið vilja fríð og semju og javnseta menniskjuni sum bróður og systur, ið eiga sama rættin í heiminum — og okkara menniskjunar felagsbýtið er hin stóra foldin og heimurin.

Tá tað er sagt, ikki bert av harra landstingsmanni Effersee, »Føroyatíðindi» og »Dimmalætting», men av øllum afturhalds- og stríðsmannslíði, at vit egga til bardaga móti teim einstøku múgvandi persónunum, keypmonnum, reidarum o. s. v., er tað uttan fynd og so rangvørt sum vera kann. Vít egga og mana fólk ið ikki til annað enn til samgongu, at »organisera» og skipa sjálvt kreftir og evnir síni, til sjálvt soleiðis at taka róður í hond og stýra víðurskiptum sínum á samarbeiðsins og felagsskapsins grund eftir rættvís og javnaðarlógum. Kravið, at frælsið má gerast og fremjast soleiðis, at hvørjum manni og hvørjari kvinnu má ikki bert standa frítt at leggja evnini saman til eina rættvíst lonandi virkisraft, í hvørs virkan og starvan hvør einstakur er medvirkandi og kennir seg medeigandi og ansvarsberandi, men tað má eisini vera samfelagsins skylda til at standa stýðandi, tryggjandi og livgandi aftanfyrri sum hin hægsta umsjónin — hetta kravið má vera tí minna loyvt og kann ikki takast sum knýttur nevi móti nokrum, enn og minni sum at einstaklingsins, hin múgvandis, kapitalistsins evnir til at stýra so, at samfelagsins krav útfyllast, ikki svara til, men eru »erklaði fallit». Harra landstingsmaðurin mátti heldur stýðja enn mótsett og framt hetta kravið, tí hvørjum rættvíst hugandi manni verður tað meir og meiri greitt og sôtarklart, at samgonguvegurin, felagskapurin og samarbeiðið við rættvís úrsliti er er bjargingin úr óforum, ið kapitalistandans stýrslag nú hevur fót land og fólk úti. Tað er tí ein skaðagerð, ið kann hava hervilgasta fylgjur, tá landstingsmaðurin við »Føroyatíðindi» á ódda roynir at seta ilt og skilnað millum hin vinnandi flokk in Føroyum, millum fiskaran og arbeidarán, fyrri hvørjar tað er ein lívsak at arbeiða hond i hond og standa óksl móti óksl og virka allur sum ein munandi heildarkraft.

Vit javnaðar menn vilja ikki sláa nakran einstakan persón til jarðar. Keypmonnum, reidarum stendur frítt og opið at koma við í samgonguna — teir eru væl komnir, fáa teir kortini ongan framhjárætt. Men vilja teir standa uttanfyrri er teim eisini loyvt tað, javnaðarmenn ynskja teim, at starv má eydnast sum best, men ikki uppá, »bekostning» av øðrum samfelagsborgarum, tí vita skulu teir, at javnaðarmenn vilja gera alt tað, teir eru mentir fyrri, at

eingin, maður ella kvinna skal verða »missfordeildur og út-sogin.

Javnaðarmaður.

Ned med Humbergs magerne.

Atter i Aar myldrer det med Valgskroner. Selvstyre og Samband, lader til at være det eneste den færøske Vælger maa tage Stilling til. Man smigrer for dem som er lede og kede af alt det gamle Vrovl. Særlig er det Selvstyreagitatorerne, der forsøger at give det Udseende af, at de ikke er Antisocialister; de vil have at vi skal vente til det Paturssonske Selvstyre er indført.

Nogle af de Herrer skal snakke pænt, andre har faaet den Opgave at gaa rundt og rakke os til, saa vores Navne og Rygte kan besudles; det gælder nemlig for de »friske» Selvstyre-Herrer at skabe Forvirring. Vælgerne maa ikke faa Tid til at tænke sig om og saa pynter man det hele med den »hellige» Nationalisme: Man synger et Par Fædrelandsange, og saa er der Kog i Heksekedelen.

Sambandspartiet er bevidst reaktionært, saa der umuligt kan være Tale om Halv-Socialisme, der er det Autoritetstroens og Skrækken for Separatisme, der skal holde sammen paa de fattige Vælgere, der om de havde en eneste Gnist af sund Tanke, vilde lette paa Hatten og sige pænt Farvel, og lade dem vide, at man længe nok har været deres Nar. Nu agter man at gaa sine egne Veje.

Sambands- og Selvstyrepartiets Forere er forlængst gennemsuede. Man har set adskillige Manøvre af Jer bag Kulisserne. I var ogsaa pænt enige, da det gjaldt at redde Rederne, dengang de var kommen i en slem Situation. I jog nok saa pænt de italienske Trawlere væk. Liggistellaaden maa stadig ud igen — for saa sagte at forsvinde. Atlanten skal begrave »vort Fædrelands» kække Søner. Den kække Somand gaar stadigt hvert Foraar ombord i sin Liggiste; han er nødt til det, da Sultepisken ellers hænger klar.

Foraaret former sig derfor ogsaa som en Begravelseshøjtidelighed for os Færingere. Hvad skulde det ellers, som Forholdene nu engang stiller sig.

Lagtinget har svigtet os Fiskere, om vi nu er vaagne og tænkelige, saa vilde man til næste Olaj ikke se et eneste af de forrige Ansigter igen ved Lagtingsbordene, og ikke høre en eneste af de Stemmer som bedrog os.

I har al Grund til at være stolte, i Tingmæd fra de sidste Lagtingssamlinger. Nu nærmer sig Tiden, da vi atter skal ombord i vore Liggister, og I bærer Skylden, hvis det hænder os, som ogsaa har hændt mange